

в) поточні плани - плани у яких пов'язуються всі напрямки діяльності машинобудівного підприємства та робота всіх функціональних підрозділів на поточний фінансовий рік. Ці плани охоплюють збут, виробництво, дослідження та розробки, постачання, маркетинг, розвиток персоналу та фінансові підсумки, мають детальний характер і розробляються по функціональних підрозділах у формі бюджетів, коли для реалізації конкретних планових задач передбачається виділення певних ресурсів.

Сукупність бюджетів знаходить відображення у річному фінансовому плані, де плануються грошові потоки, прибутки та збитки, стан балансу машинобудівного підприємства;

г) оперативні плани - детальні плани, які присвячені рішенням конкретних питань діяльності машинобудівного підприємства на короткотерміновий період, мають вузьку спрямованість, високий ступінь деталізації та характеризуються великою різноманітністю використовуваних заходів;

д) інвестиційні проекти - плани капітальних вкладень, які спрямовані на створення нових виробничих потужностей машинобудівного підприємства, мають довготерміновий характер, іноді період, на який розробляються такі проекти, і який співпадає з строком служби створюваних виробничих потужностей.

Машинобудівне підприємство може також здійснювати й планування портфельних інвестицій, проте механізм підготовки та прийняття рішень у цій сфері має свій інструментарій;

е) бізнес-плани - плани створення, або впровадження нового продукту машинобудівного підприємства, виходу на ринок та забезпечення прибутковості господарчої діяльності.

На практиці, здебільшого, саме бізнес-плани передбачають і детально планують розробку та впровадження інноваційних продуктів та технологій. Це пояснюється тим, що інновація є дуже швидкозмінною і в довготермінових планах така інновація може застаріти чи стати неактуальною скоріше, ніж буде реалізованою. Тому особливо важливим є формування реального бізнес-плану і впровадження його в максимально стислі терміни.

Х.С. Баранівська
Національний університет "Львівська політехніка"

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЕКОНОМІЧНУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ З УРАХУВАННЯМ ПОТОЧНОГО ТА ДОВГОСТРОКОВОГО АСПЕКТІВ

© Баранівська Х.С., 2011

Економічна стійкість підприємства (ЕСП) розглядається як його здатність підтримувати значення своїх ключових показників, що характеризують результати досягнення встановлених цілей, у певних межах на поточному етапі функціонування та з орієнтацією на перспективу в умовах збуваючих впливів зовнішнього та внутрішнього середовища. Досліджувати ЕСП необхідно із урахуванням двох аспектів: 1) поточного – досягнення встановлених цілей на даному етапі діяльності, що передбачає рівновагу між поточними потребами та можливостями підприємства з урахуванням пріоритетів розвитку (стійкий стан та стійке функціонування); 2) довгострокового – досягнення відповідності між вимогами зовнішнього та характеристиками внутрішнього середовища, що передбачає внесення певних змін у діяльність підприємства. Довгостроковий (стратегічний) аспект передбачає стійкий розвиток, що визначається поступовими, безкризовими, незворотними, цілеспрямованими кількісно-якісними змінами у структурі та механізмі функціонування підприємства. Такі зміни на підприємстві можуть бути здійснені внаслідок

впровадження інновацій. Тому інноваційна діяльність виступає одним з головних факторів стійкого розвитку підприємства. Отже, стійкий розвиток можна представити як послідовну зміну циклів, в яких освоюється і виробляється нова продукція, а отриманий сьогодні результат створює передумови для ефективного функціонування та стійкого розвитку у майбутньому. Ретроспективна та поточна стійкість сприяють одержанню необхідного економічного результату для фінансування поточних витрат і витрат наступного циклу, тобто створюють потенціал для освоєння і виробництва нових виробів у наступному циклі процесу розвитку.

У постіндустріальній економіці інновації виступають основним фактором виживання та подальшого розвитку підприємств. У ринковій економіці середовище характеризується зростаючою динамічністю і формує все нові і нові вимоги до підприємств, відбувається перманентна боротьба між конкурентами за частку ринку, не припиняється пошук способів залучення нових клієнтів, постійно змінюються конкурентні переваги, недоліки, упущення та невдачі одних підприємств створюють можливості, які часто використовуються іншими. Тому підприємство, яке успішно та стійко функціонує у даний момент часу, але на якому не приділяється належна увага інноваціям, поступово внаслідок свого відставання від НТП втрачає свої конкурентні переваги, знижується рівень його прибутковості. Індикатором таких негативних змін буде плавне зростання відхилень фактичних значень показників економічної стійкості від нормативних. Отже, якщо менеджмент підприємства орієнтований лише на досягнення цілей поточного періоду без урахування стратегічних перспектив (наприклад, отримання власниками максимальних прибутків за звітний період), важко сформулювати базис для стійкого функціонування та розвитку в майбутньому.

Формалізація впливу інноваційної діяльності на ЕСП передбачає врахування:

- 1) її значної витратомісткості;
- 2) можливості отримання певних результатів від впровадження інноваційних продуктів і технологій;
- 3) часового лагу між моментами початку розробки майбутніх нововведень та отриманням результату від їх впровадження та поширення (зниження витрат, зростання частки ринку, прибутків тощо);
- 4) періоди впровадження інновацій характеризуються стрибкоподібними змінами у параметрах підприємства, що зумовлює втрату стійкості його стану і структури.

Витрати на здійснення інноваційної діяльності сприяють зниженню рівня поточної ЕСП. Адже, ці ресурси могли б бути використані для усунення існуючих на даний момент недоліків, «вузьких місць» у функціонуванні підприємства і сприяли б відновленню/підвищенню стійкості його стану. Проте, без систематичного здійснення витрат на інноваційну діяльність не можливо сформулювати потенціал для подальшого розвитку суб'єкта господарювання. Витрати інноваційної діяльності, здійснені у звітному році, можуть принести прибутки, спричинити зростання обсягів реалізації чи вартості підприємства лише через декілька років. На вітчизняних підприємствах у зв'язку з дефіцитом фінансових ресурсів (які завдяки своїй найвищій ліквідності будуть пріоритетними для здійснення інноваційної діяльності) більше уваги слід приділяти впровадженню вже розроблених та існуючих у світі інновацій. Реалізація стратегії наслідування потребує менше ресурсів порівняно із самостійною розробкою ноу-хау на підприємстві. Також не можна відкидати можливості співробітництва підприємства з різноманітними суб'єктами інноваційної інфраструктури (державою, ВНЗ, конкурентами, венчурними фондами, страховими компаніями і т.д.).

Щодо результатів від впровадження та поширення інновацій на підприємстві, ринку, то вони можуть бути як сприятливими для забезпечення ЕСП, так і здійснювати негативний вплив на неї. В першому випадку необхідним є досягнення цілей інноваційного процесу - певного позитивного ефекту (економічного, науково-технічного, соціального, екологічного тощо). Негативними для підприємства та його економічної стійкості будуть наслідки інноваційної діяльності, якщо інновації не принесли очікуваного ефекту від їхнього впровадження, спричинили втрати через скорочення обсягів звичайної діяльності, що приносила стабільні прибутки, чи зумовили збитковість суб'єкта господарювання.

Позитивний вплив інноваційної діяльності на рівень ЕСП можливий за виконання таких умов:

- 1) систематичного її здійснення;
- 2) дотримання такої передумови ЕСП як збалансованість, яка проявляється через:
  - визначення оптимального співвідношення між витратами на традиційну (звичайну) діяльність та інноваційну діяльність;
  - врахування інтересів зацікавлених груп, вимог зовнішнього та внутрішнього середовища при відборі інноваційних проектів;
  - узгодження необхідних інновацій із можливими на підставі прогнозування їхніх результатів та можливостей фінансування;
  - впровадження інновацій у всіх функціональних сферах підприємства, що забезпечить їх збалансований розвиток.

Всі різновиди інновацій (продуктові, технологічні, маркетингові, соціальні, науково-дослідні, організаційно-управлінські, соціальні, фінансово-економічні тощо) є тісно пов'язані між собою і здійснення одних, вимагає внесення змін у інші функціональні сфери підприємства. Проте успішність реалізації будь-якого виду інновацій залежить від підготовленості керуючої підсистеми підприємства, рівня її прогресивності. Застосування менеджерами невідповідних вимогам часу та середовища організаційних структур, інструментарію управління тощо перешкоджатиме вчасному та повному досягненню цілей інноваційних проектів. Тому для стійкого розвитку підприємства необхідним є випередження темпів впровадження інновацій в сфері управління порівняно з інноваціями в інших сферах діяльності.

Отже, інноваційна діяльність за рахунок одержання важко передбачуваних результатів несе певні ризики для ЕСП, що полягають у можливості зниження її рівня, або навіть втрати стійкості і банкрутства підприємства. Так, занадто великі витрати на інноваційну діяльність можуть знизити рівень економічної стійкості, тоді як більш істотні позитивні результати від інноваційної діяльності можуть суттєво підвищити її рівень та дозволити підприємству перейти на вищий рівень розвитку. Також вплив на ЕСП здійснюватиме тривалість інноваційного циклу та значимість нововведень для розв'язання існуючих проблем та невідповідностей на підприємстві.

Г.О. Бардиш, У.Б. Гладка, Н.Є. Селюченко
Львівський банківський інститут УБС НБУ

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ, ЯК НАУКОВІ ІННОВАЦІЇ

© Бардиш Г.О., Гладка У.Б., Селюченко Н.Є., 2011

Розвиток економічних систем економічно розвинених країн доводить, що інноваційні процеси відіграють у них вирішальну роль у їх економічному зростанні. Основні акценти там спрямовуються на прискорене вирішення інвестиційно-інноваційного розвитку країн, переходу їх до такої стратегії, що базується на наукових досягненнях, на знаннях, на “ноу-хау”, на інтелектуальному і людському капіталі.

Як показує практика, можливості подальшого економічного розвитку на основі ресурсного зростання з часом вичерпуються. Тоді основним джерелом стає не багатство природних ресурсів, не дешева робоча сила і навіть не фінанси, а сукупність знань, їхнє конкурентне використання й наукові інновації – так званий “інтелектуальний капітал” [1, с.248]. Як економічна категорія інтелектуальний капітал з'явився відносно недавно. “Інтелектуальний капітал” за Томасом Стюартом – це сума усього, що знають працівники компанії і що дає конкуренту перевагу на ринку [2]. Російський вчений Черковець В.Є., досліджуючи праці відомого економіста США Саймона